

УДК 338.2(519.)

Причини та передумови економічного зростання Південної Кореї

Коломійцева В.І.

студентка факультету міжнародних відносин
Ужгородського національного університету

У статті проаналізовано важливі історичні етапи розвитку південнокорейської економіки. Досліджено вагомі чинники та передумови, які сприяли перетворенню Південної Кореї на одну з найбільш розвинених країн світу. Проаналізовано динаміку розвитку корейської економіки та шляхи подолання кризових ситуацій, що виникали протягом історії розвитку держави.

Ключові слова: південнокорейська економіка, економічне зростання, економічна політика, інвестиції, державне регулювання, показники зростання, ІТ-технології.

Коломийцева В.И. ПРИЧИНЫ И ПРЕДПОСЫЛКИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА ЮЖНОЙ КОРЕИ

В статье проанализированы важные исторические этапы развития южнокорейской экономики. Исследованы весомые факторы и предпосылки, которые способствовали превращению Южной Кореи в одну из самых развитых стран мира. Проанализированы динамика развития корейской экономики и пути преодоления кризисных ситуаций, которые возникали на протяжении истории развития государства.

Ключевые слова: южнокорейская экономика, экономический рост, экономическая политика, инвестиции, государственное регулирование, показатели роста, IT-технологии.

Kolomijseva V.I. CAUSES AND PRECONDITIONS FOR ECONOMIC GROWTH IN SOUTH KOREA

The article analyzes the important historical stages of the development of the South Korean economy. Considerable factors and conditions have contributed to the transformation of South Korea into one of the most developed countries in the world. The dynamics of the Korean economy development and ways to overcome the crisis situations that arose during the history of the state were analyzed.

Keywords: South Korean economy, economic growth, economic policy, investments, state regulation, growth rates, IT technologies.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Економіка Південної Кореї пережила економічну депресію, революції і з відсталого аграрної країни перетворилася на одну із впливових гравців на міжнародній арені. Досвід Південної Кореї може допомогти державам, які переживають кризу, у відбудові власних економік.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвитку південнокорейської економіки було приділено мало уваги вітчизняними науковцями, тому дана тема потребує подальшого освітлення. Дослідженням історичних і економічних передумов розвитку Південної Кореї присвячено праці таких учених, як Сін Хьон Хвак, В.Д. Андріанов, Т. Глазкова, В.Д. Іргебаєв, В.І. Осипов.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз поетапного розвитку економіки Південної Кореї від аграрного стану до економічно розвинутої держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Після Другої світової війни світова еко-

номіка стала розвиватися у прискореному темпі. Всього через два десятиріччя протягом 60–80-х років ХХ ст. в окрему групу виокремилася низка держав. Ця група належала до країн, що розвиваються, й отримала назву «нові індустріальні країни» (НІК). До цієї групи відносять азіатських тигрів: Гонконг, Сінгапур, Тайвань, Південну Корею, а також три держави Латинської Америки: Бразилію, Аргентину і Мексику.

У цій статті буде детально розглянута одна з держав Південно-Східної Азії, а саме Республіка Корея [1].

Історія Південної Кореї, або на той час Республіки Корея, ведеться з 1945 р. після здобуття державою незалежності. Відповідно до постанов Ялтинської і Потсдамської конференцій великих держав, Корея була поділена по 38-й паралелі на зони відповідальності СРСР і США. Протистояння США та ООН, з одного боку, і Китаю з Радянським Союзом – з іншого, вилилося у Корейську війну, яку в Південній Кореї називають «Інцидентом 25 червня». Наслідком війни був переділ держави на Північну та Південну Корею згідно із зонами від-

повідальності США і СРСР. Як результат, 10 травня 1948 р. була утворена Республіка Корея на чолі з Лі Син Маном, залежним від американського режиму, а 9 вересня того ж року утворилася КНДР. У 1949 р. американська армія покинула територію Південної Кореї, проте залишила свої військові бази.

Отже, після Другої світової війни та Корейської війни Південна Корея була однією з найбідніших держав світу з переважно аграрною економікою. Після розподілу Кореї було зруйновано зв'язки між аграрним Півднем та промисловістю Півночі. У Південній Кореї залишилася легка та харчова промисловість, усе інше необхідно було відбудовувати самотужки [2].

Для відновлення економіки країни уряд удався до політики імпортозаміщення, запровадив високі імпорتنі тарифи у розмірі 77%. Водночас Сполучені Штати надавали Південній Кореї субсидії у розмірі 1,5 млрд. доларів. Проте коштів вистачило лише на закупівлю споживчих продуктів. Політика імпортозаміщення також не дала результатів. ВВП країни в 1954–1958 рр. становив лише 5,2%.

Ситуація змінилася у 1960 р., коли відбулися президентські вибори, на яких переміг Лі Син Ман. Вибори проходили зі значними порушеннями і спричинили масові студентські протести. Армія відкрила вогонь по протестувальниках, убивши 180 осіб, що призвело до повалення режиму Лі Син Мана. Як результат, утворилася Друга Корейська республіка.

Новий історичний період, що завершився у 1961 р. з приходом до влади «диктатора» Пак Чон Хі, був дуже важливим для Південної Кореї, оскільки він багато в чому визначив подальший шлях її розвитку.

По-перше, саме у цей час відбувся перший виступ народу Республіки Корея проти власного уряду, який позначив новий етап його національної та політичної зрілості й показав об'єктивну необхідність майбутніх демократичних перетворень.

По-друге, незважаючи на важке економічне становище країни, саме у цей період стали зміцнюватися і набирати силу структури, що стали основою для подальшого ривка у розвитку її економіки.

1 жовтня 1960 р. була проголошена Друга Республіка. Відразу після успішного завершення Квітневої революції демократична партія розділилася на дві фракції – «нову» і «стару». Таким чином, Демократична партія прийшла до влади ослабленою, а в південно-корейському суспільстві почався період розброду і хаосу.

Ліквідація старої «капіталістичної диктатури» Лі Син Мана підштовхнула громадськість до пошуку нових шляхів розвитку Південної Кореї. У період Другої Республіки стали з'являтися ідеї про те, що, можливо, найкращим для Республіки Корея міг би стати такий собі «середній» шлях між капіталізмом і соціалізмом.

Найбільш значущим чинником в ті роки було прискорення розвитку економіки країни. На зміну імпортозаміщенню прийшла політика експорт-орієнтованості економіки. Політика Пак Чон Хі була спрямована на залучення іноземних інвестицій, збільшення обсягу експорту та індустріалізацію економіки. Держава стала грати більш помітну роль в економічному житті суспільства. Стали впроваджуватися елементи планової економіки – п'ятирічні економічні плани.

У період розвитку легкої промисловості (1962–1971 рр.) іноземні інвестиції становили 2,6 млрд. доларів, переважно у вигляді позик, наданих уряду і приватному сектору [3].

Тарифи на імпорту було знижено і до 1967 р. існував перелік дозволених товарів для імпорту. Їх можна було ввозити лише за наявності спеціального дозволу. Протягом 1963–1969 рр. відношення експорту до імпорту було 35% проти 22%, що явно свідчило про вихід Південної Кореї із затяжної післявоєнної кризи. Також до країни продовжувала надходити фінансова допомога з інших держав, а також іноземні інвестиції.

Дотримуючись державних вимог, корейським фірмам було надано субсидування від уряду та інвестиційну підтримку іноземних партнерів для швидкого розвитку своїх експортних ринків. Більшість компаній вкладала свої активи у цінні папери і повністю залежала від банківських кредитів [4].

1973–1979 рр. відзначалися розвитком важкої та хімічної промисловості.

У січні 1973 р. Пак Чон Хі оголосив «декларацію про розвиток важкої та хімічної промисловості». 1970-ті роки були піком державного втручання у діяльність корпорацій. До цього стимулювання експорту не обирало види промислової діяльності, які треба підтримувати. Перехід до прямої підтримки галузей був наслідком трьох основних чинників:

1) зменшення військової присутності США, що зумовило необхідність у розвитку власного ВПК;

2) зростання зарплат через загальне зростання економіки, яке зробило працемісткий експорт менш конкурентним. Зростання країн-

сусідів зі схожими працевісткими виробництвами;

3) наявності великого дефіциту поточного рахунку платіжного балансу попри стимулювання експорту, в тому числі через використання імпортованих ресурсів у виробництві.

Скорочення фінансової підтримки з боку США означало, що зовнішньоторговельний дефіцит необхідно терміново скорочувати, бо зникало джерело його фінансування [5].

На початку 80-х років для контролю інфляції було прийнято консервативну монетарну політику та жорсткі фінансові заходи. Зростання грошової маси знизилася з 30% у 1970-х роках до 15%. Сеул заморозив свій бюджет на короткий термін. Втручання уряду в економіку значно скоротилося. Політика щодо імпорту та іноземних інвестицій була лібералізована для сприяння конкуренції. Для зменшення дисбалансу між сільським та міським секторами Сеул розширив інвестиції в державні проекти, такі як дороги та засоби зв'язку, а також сприяв механізації сільського господарства [6].

У кінці 1980-х років внутрішній ринок став основою економічного зростання. Збільшення потреби в автомобілях та інших дорогих товарах сильно зросло внаслідок загального зростання платоспроможності населення. Експорт корейських товарів змінився у напрямі самозабезпечення, що призвело до зменшення залежності від інших держав. Особливо в ті роки бурхливо розвивається сектор послуг.

90-ті роки стали поштовхом до тісної інтеграції Південної Кореї у світову економіку (у середині 90-х років держава стала членом декількох міжнародних економічних організацій) та бурним зростанням доходів населення. Однак до 1990 р. стало зрозуміло, що високі темпи зростання не передбачаються. Зростання економіки в 1989 р. становило всього 6,5%. У першій половині 90-х років темпи знижувалися, але зі збільшенням інвестицій та експорту показники економічного зростання зросли з 3% у 1992 р. до 8,6% у 1994 р. та 8,9% у 1995 р. Валовий національний продукт на душу населення виріс до 10 тис. доларів у 1995 р., а в 1996 р. безробіття досягло безпрецедентного рівня в 2%. Інфляція залишалася відносно стабільною – 4% на рік.

В умовах швидкого економічного зростання бізнес продовжував розширюватися. Зобов'язання компаній зросли до 396% у 1997 р. Це робило корейські фірми повністю залежними від зовнішніх чинників і підірвало довіру західних інвесторів. Як наслідок, велика кількість компаній збанкрутувала.

У жовтні 1997 р. почалося різке зниження курсу по відношенню до долара. 21 листопада золотовалютні резерви країни були практично повністю виснажені, і для того щоб запобігти повному краху економіки, уряд був змушений брати позики у Міжнародного валютного фонду у розмірі 57 млрд. доларів [7].

Тоді Південна Корея пережила не тільки рецесію, а й перебудову. Зразками для наслідування стали Samsung і LG. Обидві компанії провели різке скорочення персоналу і позбулися багатьох підрозділів. Також вони збільшили інвестиції в R & D і зосередили зусилля на створенні впізнаваних брендів.

Уповільнення зростання світової економіки і падіння обсягів експорту в 2001 р. позначилися на південнокорейській економіці: зростання становило всього 3,3%. Однак уже в наступному 2002 р. економіка вийшла на рівень зростання 6%. Реструктуризація великих компаній (чебол), приватизація банків і загальна лібералізація економіки є основними напрямками діяльності уряду країни.

Економічна криза 2008–2010 рр. сильно позначився на економіці Південної Кореї. У 2008 р. скорочення промислового виробництва в країні становило 26% [8], зросло безробіття, суттєво знизився курс вони до долара. Протягом 2009 р. економіка країни поступово відновлювалася, чому сприяла урядова програма з боротьби з кризою і зниження курсу вони в 2008 р., що створило сприятливі умови для корейських експортерів. Зростання прискорилося в 2010 р. після початку відновлення світових ринків, які є споживачами південнокорейських товарів, зокрема в першому кварталі 2010 р. прогноз річного приросту ВВП становив 5,2%, а безробіття знизилася з 4,4% до 3,8% [9].

Нині Південна Корея є однією з найбільш розвинених держав світу. Незважаючи своє аграрне минуле, зараз промисловість Кореї становить понад 39% ВВП країни, а сільське господарство – всього 2% доходів. [10] Корейська економіка є постіндустріальною: частка послуг у ВВП країни зростає і вже обігнала доходи від промисловості. У 2015 р. на ринку послуг корейський бізнес заробив 814 млрд. доларів (рис. 1).

Експорт Південної Кореї станом на 2016 р. становив 495,5 млрд. доларів.

Наступні групи експортних продуктів являють собою найвищу доларову вартість у загальному обсязі поставок у Південній Кореї протягом 2016 р. Також показано, що частка кожної експортної категорії відповідає загальному експорту з Південної Кореї.

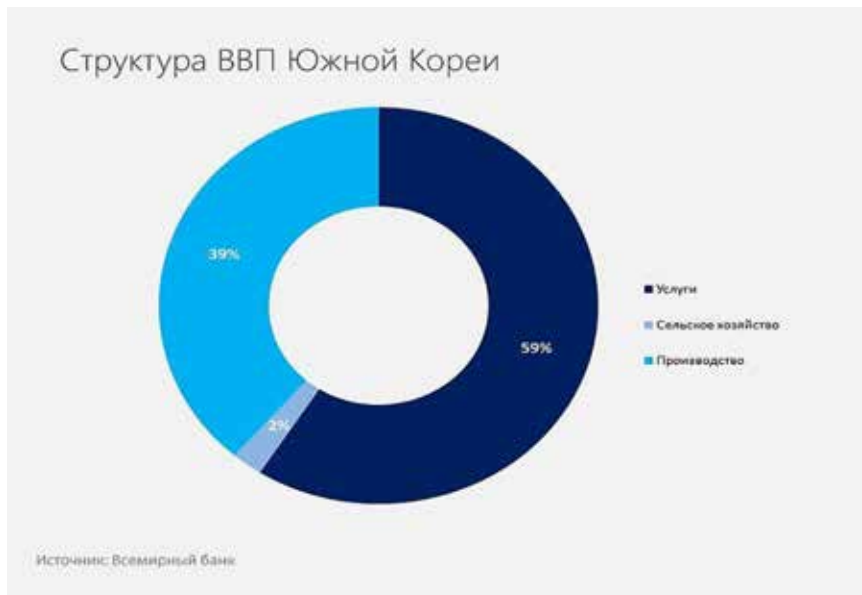

Рис. 1. Структура ВВП Південної Кореї станом на 2015 р. [10]

- Електричні машини, обладнання: 134,3 млрд. дол. США (27,1% від загального обсягу експорту).
- Транспортні засоби: 62,7 млрд. дол. США (12,6%).
- Машини, включаючи комп'ютери: 58,3 млрд. дол. США (11,8%).
- Кораблі, човни: 33,2 млрд. дол. США (6,7%).
- Пластмаси, вироби з пластмас: 27,7 млрд. дол. США (5,6%).
- Оптичний, технічний, медичний апарат: 27,6 млрд. дол. США (5,6%).
- Мінеральні палива, включаючи нафту: 27,4 млрд. дол. США (5,5%).
- Залізо, сталь: 18,7 млрд. дол. США (3,8%).
- Органічні хімікати: 17,9 млрд. дол. США (3,6%).
- Вироби з чавуну або сталі: 11,1 млрд. дол. США (2,2%).

Південна Корея проводить активну зовнішньоторговельну політику, спрямовану на збільшення обсягу експорту шляхом відкриття ринків із країнами-партнерами в галузі промислового виробництва, сільського господарства, сфери послуг, а також у сировинному та енергетичному секторах.

Незважаючи на те що стратегія зростання південнокорейської економіки ґрунтується на експорті в розвинені країни (США, Японія та ЄС), останнім часом країна докладает зусиль для встановлення багатостороннього економічного співробітництва і розширення торговельних відносин із країнами АСЕАН і БРИКС [10].

У другому кварталі 2017 р. економіка Південної Кореї збільшилася на 2,7% порівняно з аналогічним періодом минулого року, що відповідає оцінці зростання на 2,7% та перевищує ріст на 2,9% за попередній квартал. Уповільнення темпів зростання ВВП пояснювалося передусім виробництвом та послугами, що впродовж першого кварталу збільшилося більш м'якими темпами. Що стосується витратів, то експорт скоротився незначним чином, а імпорт та будівництво збільшилися повільними темпами порівняно з першим кварталом, що компенсувало швидке зростання споживання.

Станом на 2017 р. Південна Корея посідає п'яте місце за легкістю ведення бізнесу, згідно з рейтингом Світового банку Doing Business.

Іншим чинником, який сприяв розвитку Південної Кореї, є інноваційний складник. Інновації та технології лежать в основі конкурентоспроможності південнокорейського експорту. За рейтингом глобального індексу інновацій у 2015 р. Південна Корея займає 14-е місце; за даними 2016 р., згідно з Bloomberg Innovation Index, країна посідає перше місце у світі як найбільш інноваційна економіка. Країна випередила Німеччину, Швецію, Японію і Швейцарію. Індекс складається з шести різних категорій: наукові дослідження і розробки, високотехнологічні компанії, виробництво, наукові кадри, патенти й освіта.

Основну ставку південнокорейські компанії роблять на інновації, оскільки вони стикаються з усе жорсткішою конкуренцією на світових ринках.

Країна інвестує в наукові дослідження і розробки (R&D) значно більшу частку свого ВВП порівняно з іншими розвиненими країнами. Згідно з нещодавно опублікованими даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Південна Корея в 2014 р. витратила 4,29% свого ВВП на R&D, за нею слідують Ізраїль (4,11%) та Японія (3,58%) [11].

Південна Корея інвестує у такі галузі економіки, як освоєння космосу, авіаційна промисловість, прискорення елементарних частинок, суднобудування, зелена економіка (а саме відновлювальна енергія), обробна промисловість і машинобудування, приладобудування, мікроелектроніка (напівпровідники, світлодіоди), ІТ-технології.

Уряд Південної Кореї планує збільшити витрати на НДДКР до 2017 р. до 5% ВВП. У зв'язку із цим відбувається збільшення фінансування національних досліджень і розробок. Окрім того, до співпраці активно залучаються іноземні вчені, проводиться робота зі створення банку технологій, фондів і фінансування стартапів, створюється відповідна інфраструктура: у 17 великих містах створено інноваційні центри для креативних галузей. Також Південна Корея має намір залучати іноземний капітал у науковий сектор економіки [12].

Висновки з цього дослідження. Отже, які ж саме чинники призвели до економічного зростання Південної Кореї? Що робить її однією з найбільших економік світу?

По-перше, державне регулювання. Протягом усієї історії уряд утручався в економічну діяльність держави, підтримуючи експортоорієнтовані галузі економіки. Зміни системи дали ефект не відразу, але президент Пак Чон Хі, який фактично одноосібно керував країною з 1961 по 1979 р., не міняв курс країни. У Кореї було розроблено п'ятирічні плани, економіка будувалася під контролем уряду. Президент правив як диктатор, що забезпечило необхідну для реформ стабільність. Влада обирала пріоритетні галузі економіки, надавала виробникам дотації та субсидії, жорстко регламентувала обсяги виробленої продукції. З кожним роком корейці отримували більше валюти, що допомогло розвитку економіки країни.

Як наслідок, експорт корейських товарів зростає навіть швидше, ніж ВВП. За 54 роки експорт збільшився в 7 тис. разів. Сьогодні Корея займає восьме місце у світі з експорту продукції. У 2014 р. доходи від міжнародної торгівлі становили 714 млрд. – половину ВВП Південної Кореї.

По-друге, інвестування іноземного капіталу в економіку країни. За всі роки Південну Корею підтримували інвестиції США та Китаю, що дало змогу вийти на новий рівень економічного розвитку. Сприятливий міжнародний економічний клімат 60-х – першої половини 70-х років полегшив Південній Кореї доступ до фінансових ресурсів. Станом на 2015 р. ПІІ в Південну Корею становили 191,3 млрд. доларів США.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Нові індустріальні країни у системі світового господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://readbookz.com/pbooks/book-37/ua/chapter-1937/>.
2. Иргебаев В.Д., Осипов В.И. У политической карты мира / В.Д. Иргебаев, В.И. Осипов // Южная Корея. – М., 1990.
3. Син Хён Хвак. Южная Корея: нелегкий путь к процветанию / Хён Хвак Син // Проблемы Дальнего Востока. – 1990
4. Chibber, Vivek (2014). Williams, Michelle, ed. The Developmental State in Retrospect and Prospect: Lessons from India and South Korea. The End of the Developmental State?. Routledge. – P. 30–53.
5. Південна Корея: справжні причини економічного зростання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://petrimazepa.com/reasonforprogress.html>.
6. South Korea – The Economy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : countrystudies.us.
7. Андрианов В.Д. Финансово-экономический кризис в Республике Корея и меры правительства по его преодолению / В.Д. Андрианов // Россия и Корея на пороге нового столетия ; Институт Дальнего Востока РАН. – Москва, 1999. – С. 5–20.
8. Эмброуз Э. Thanks to the Bank it's a crisis; in the eurozone it's a total catastrophe / Э. Эмброуз. – Лондон : Telegraph.co.uk (8 March 2009).
9. Глазкова Т. Азия не уступит лидерства / Т. Глазкова // РБК daily (15 апреля 2010 г.).
10. Южная Корея [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://asiavector.ru/countries/south-korea/#country_tab-55.
11. Про важливість інновацій для Південної Кореї [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://qoo.by/2mVI>.
12. South Korea Gross International Income [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://tradingeconomics.com/south-korea/gross-national-product>.